

تدوین مدل علی الگوهای ارتباطی و کمال‌گرایی بر اضطراب امتحان با نقش میانجی سبک‌های یادگیری

محمد رضا سرو هویدا^۱، مختار عارفی^{۲*}، محمود گودرزی^۳، امید مرادی^۴

پذیرش نهایی: ۱۴۰۴/۰۵/۲۰

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۱۱/۰۳

چکیده

پژوهش حاضر با هدف بررسی تدوین مدل علی الگوهای ارتباطی و کمال‌گرایی بر اضطراب امتحان با نقش میانجی سبک‌های یادگیری در میان دانش‌آموزان انجام شد. روش پژوهش توصیفی همبستگی از نوع مدلیابی معادلات ساختاری بود. جامعه آماری شامل همه دانش‌آموزان پسر دوره اول متوسطه شهر کرمانشاه در سال تحصیلی ۱۴۰۲-۱۴۰۱ (۶۵۷۸ نفر) بود که تعداد ۳۳۸ نفر با استفاده از شیوه نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای انتخاب شد. ابزار پژوهش شامل پرسش‌نامه‌های الگوهای ارتباطی خانواده کوئتر و فیتنر پاتریک (۱۹۹۰)، کمال‌گرایی نجاریان و همکاران (۱۳۷۸)، اضطراب امتحان ابوالقاسمی و همکاران (۱۳۷۵) و سبک‌های یادگیری کلب (۲۰۰۵) بود. تحلیل داده‌ها با استفاده از روش همبستگی پیرسون، مدل‌سازی ساختاری و الگوریتم حداقل مربعات جزئی (PLS) و نرم‌افزار (SPSS) انجام شد و در سطح معناداری ۰/۰۵ مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. یافته‌ها نشان داد الگوهای ارتباطی خانواده اثر مثبت و معنادار ($\beta=0/310$; $p<0/001$) و کمال‌گرایی اثر منفی و معنادار ($\beta=-0/257$; $p<0/001$) بر سبک یادگیری دارند. همچنین الگوهای ارتباطی خانواده بر اضطراب امتحان ($\beta=-0/198$; $p<0/001$)، کمال‌گرایی بر اضطراب امتحان ($\beta=0/682$; $p<0/001$) و سبک یادگیری بر اضطراب امتحان ($\beta=-0/229$; $p<0/001$) اثر منفی و معناداری دارد. همچنین، نتایج نشان داد که اثر غیرمستقیم متغیر الگوهای ارتباطی خانواده بر اضطراب امتحان به واسطه سبک یادگیری برابر با ($\beta=0/211$; $p<0/001$) و اثر غیرمستقیم کمال‌گرایی بر اضطراب امتحان به واسطه سبک یادگیری برابر با ($\beta=0/215$; $p<0/001$) بود. بر اساس یافته‌های پژوهش می‌توان گفت که الگوهای ارتباطی، کمال‌گرایی و سبک‌های یادگیری نقش کلیدی در پیش‌بینی اضطراب امتحان دانش‌آموزان دارند و توجه بیشتر مراکز مشاوره و روان‌درمانی به این متغیرها در پیش‌بینی اضطراب امتحان دانش‌آموزان ضروری به نظر می‌رسد.

واژگان کلیدی: اضطراب امتحان، کمال‌گرایی والدین، الگوهای ارتباطی خانواده، سبک‌های یادگیری

۱. دانشجوی دکتری، گروه مشاوره، واحد سنندج، دانشگاه آزاد اسلامی، سنندج، ایران.

۲. دانشیار، گروه روانشناسی، واحد کرمانشاه، دانشگاه آزاد اسلامی، کرمانشاه، ایران.

*نویسنده مسئول: arefi.2020@iau.ac.ir

۳. دانشیار، گروه مشاوره، واحد سنندج، دانشگاه آزاد اسلامی، سنندج، ایران.

۴. دانشیار، گروه مشاوره، واحد سنندج، دانشگاه آزاد اسلامی، سنندج، ایران.

مقدمه

دانش‌آموزان هر جامعه، قشر کارآمد و آینده‌سازان هر کشور محسوب می‌شوند. توجه به سلامت روانی-اجتماعی و تحصیلی آن‌ها از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. به عبارت دیگر توجه به این قشر از لحاظ آموزشی و تربیتی، باروری و شکوفایی هر چه بیشتر نظام آموزشی و تربیتی جامعه را موجب می‌شود؛ ازین رو مسأله موفقیت یا عدم موفقیت در تحصیل یکی از مهمترین چالش‌های نظام آموزشی در همه جوامع است (سیگ^۱، ۲۰۲۴). از عواملی که می‌تواند سبب عدم موفقیت در تحصیل آن‌ها گردد، اضطراب امتحان^۲ است (خان^۳ و همکاران، ۲۰۲۴). اضطراب امتحان یکی از سازه‌هایی است که در دهه‌های اخیر مورد توجه پژوهشگران قرار گرفته است و این سازه رابطه‌ی نزدیکی با عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان دارد (کیسیلون^۴ و همکاران، ۲۰۲۴). در واقع اختلالات اضطرابی دوران کودکی و نوجوانی یکی از شایع‌ترین مشکلات روان‌پزشکی شناخته شده‌اند که ترس و اضطراب ویژگی مشترک میان آن‌ها است (راسک^۵ و همکاران، ۲۰۲۴). اضطراب امتحان زمانی رخ می‌دهد که فرد تحت موقعیت ارزیابی احساس نگرانی شدید دارد و هیجان‌های ناخوشایندی تجربه می‌کند (جریم^۶، ۲۰۲۳) و به عنوان یک سازه‌ی چندبعدی شامل مؤلفه‌های شناختی (خودگویی منفی، پیش‌بینی نتایج منفی، مردود شدن، عدم توجه به تکلیف، انتظار عملکرد منفی)، هیجانی (احساس شکست، خجالتی بودن، احساس تهدید و دلهره)، رفتاری (دوری گزیدن و اجتناب کردن) و فیزیولوژی (حالت تهوع، سرگیجه، عرق کردن، لرزیدن) می‌باشد (سانتستیان- ایچاری^۷ و همکاران، ۲۰۱۸). برای تعدادی از دانش‌آموزان، شرکت در امتحان، می‌تواند موجب اضطراب شود و بر عملکرد تحصیلی آنان تأثیرگذار باشد که در صورت بروز چنین حالتی، پدیده اضطراب امتحان به وجود می‌آید (وارشوفسکی، بار- لیو و با موی^۸، ۲۰۱۹). بنابراین با توجه به جایگاه و اهمیت موضوع اضطراب امتحان و تأثیر آن بر عملکرد تحصیلی و حتی آینده‌ی تحصیلی، شغلی و حرفه‌ای دانش‌آموزان، شایسته است به شناسایی پیشایندها و عوامل مؤثر بر روی این متغیر پرداخت.

مطالعات نشان می‌دهد که اضطراب امتحان با الگوهای ارتباطی خانواده^۹ در ارتباط است (گائو^{۱۰} و همکاران، ۲۰۲۴؛ هوانگ^{۱۱}، ۲۰۲۴). ادامه دهندگان مدل الگوی ارتباطی خانواده، یعنی فیتز پاتریک و ریچی^{۱۲} (۱۹۹۴)، به نقل از هاشمی و همکاران، (۱۳۹۴). دو بُعد جهت‌گیری گفت و شنود و جهت‌گیری همنوایی را به عنوان باورهای اساسی شناسایی کردند. این ابعاد مشخص می‌سازند که تا چه میزان اعضای خانواده از افکار و احساسات خود سخن گفته و آن‌ها را با یکدیگر در میان می‌گذارند. مطالعات نشان می‌دهد نوجوانانی که والدین آن‌ها اختلاف نظر بیشتری از خود نشان می‌دهند، معمولاً به تبع آن مشکلات بیشتری دارند و سطوح پایین‌تری از اعتماد به نفس را نشان می‌دهند (پرویین و جان^{۱۳}، ۲۰۲۴). همچنین در خانواده‌هایی که مخالفت و تعارض نوجوان با والدین^{۱۴} به عنوان مهمترین

1. Sage
2. Test Anxiety
3. Khan
4. Cécillon
5. Rask
6. Jerrim
7. Santesteban-Echarri
8. Warshawski, Bar- Lev & Bamoy
9. Family communication patterns
10. Gao
11. Huang
12. Fitz Patrick & Ritchie
13. Parveen & Jan
14. parent-adolescent conflict

چالش و ویژگی مرحله نوجوانی به شمار می‌روند، معمولاً روابط والد-نوجوان نسبت به دوره قبل یعنی کودکی بدتر می‌شود، در این مرحله است که خانواده‌ها بیشترین احساس استرس را در بین مراحل چرخه زندگی خانواده خود تجربه می‌کنند (ماستروسدورس^۱ و همکاران، ۲۰۲۰). در مطالعه‌ای جعفرزاده داشبلاغ و همکاران (۱۴۰۲) به این نتیجه رسیدند که بین سبک اسنادی مثبت و الگوی ارتباطی مثبت و الگوی ارتباطی منفی و الگوی ارتباطی هم‌نوایی با مدرسه‌هراسی و اضطراب امتحان رابطه منفی معنادار و بین سبک اسنادی منفی و الگوی ارتباطی هم‌نوایی با مدرسه‌هراسی و اضطراب امتحان رابطه مثبت معناداری وجود دارد. در پژوهشی دیگر ساکی و درفشان (۱۴۰۱) دریافتند که با کاهش الگوی ارتباطی خانواده بر مبنای گفت و شنود و افزایش الگوی ارتباطی جهت‌گیری هم‌نوایی میزان اضطراب اجتماعی در دانش‌آموزان افزایش یافت.

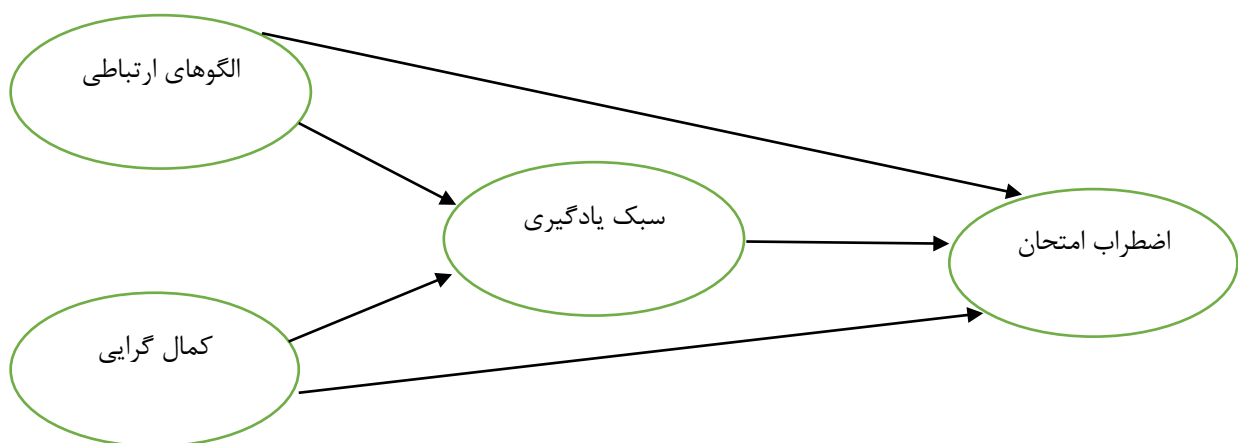
همچنین یافته‌های پژوهشی نشان می‌دهد که اضطراب امتحان، ارتباط تنگاتنگی با کمال‌گرایی دارد (وانستون و هیکس^۲، ۲۰۱۹). کمال‌گرایی، سازه شخصیتی است که به گرایش ذهنی برای تلاش اجباری جهت رسیدن به کمال، تعیین اهداف عالی غیرواقعی و داشتن واکنش‌های بیش از حد منفی در برابر شکست‌ها یا عقب‌نشینی‌های متصور اشاره دارد (هویت^۳ و همکاران، ۲۰۲۰). به‌طور کلی ترس از شکست، نگرانی از ارزیابی و نحوه تفکر دیگران در مورد خود، تدوین استانداردهای سطح بالا و عدم اطمینان به کسب موفقیت‌آمیز آن‌ها و افکاری از این دست که افراد کمال‌گرا با آن‌ها دست‌برگریبانند. همگی از مورد زمینه‌ساز بروز و تجلی اضطراب به شمار می‌آیند (اورهولسر و دیماجیو^۴، ۲۰۲۰). افراد کمال‌گرا از طرح‌واره‌های شناختی برخوردار هستند که بدون توجه به توانایی‌های خود، اهدافی فراتر از توان و ظرفیت خویش بر می‌گزینند و چون از شکست در رسیدن به کمال مورد نظرشان هراسان هستند و به جز موفقیت کامل به چیزی راضی نمی‌شوند (آقابابایی بنی و همکاران، ۱۴۰۲). ذوقی و همکاران (۱۳۹۸) دریافتند که کمال‌گرایی با اضطراب امتحان رابطه معنادار و ذهن‌آگاهی در رابطه کمال‌گرایی با اضطراب امتحان میانجی‌گر کامل است. در پژوهشی زیوری اظهر و همکاران (۱۴۰۳) نشان دادند که کمال‌گرایی اثر معناداری بر روی هوش معنوی، شادکامی و اضطراب پیشرفت تحصیلی داشت. همچنین دهستانی و همکاران (۱۴۰۰) به این نتیجه رسیدند که کمال‌گرایی با اضطراب اجتماعی رابطه مثبت و معناداری دارد و با بینش شناختی رابطه منفی و معناداری دارد. همچنین هنگامی که بینش شناختی به عنوان متغیر میانجی وارد معادلات شد اثر غیرمستقیم کمال‌گرایی به واسطه بینش شناختی بر اضطراب اجتماعی به طور معناداری منفی بود.

به نظر می‌رسد سبک‌های یادگیری^۵، مفهوم دیگری است که می‌تواند در بروز اضطراب امتحان نقش غیرمستقیم داشته باشد. سبک‌های یادگیری فعالیت ذهنی‌ای هستند که فراگیران در هنگام مطالعه به کار می‌برند تا بتوانند که شیوه مؤثرتری در دریافت، سازماندهی یا به یاد آوردن اطلاعات از آن‌ها استفاده نمایند (فیتریا^۶، ۲۰۲۳) و ترکیبی از ویژگی‌های شناختی، هیجانی و دیگر عوامل روانشناختی است که به عنوان شاخصی از اینکه فرد کدام شیوه یادگیری را ترجیح می‌دهد و چگونه با محیط یادگیری خود تعامل خواهد کرد، عمل می‌کند (نور و عبدو^۷، ۲۰۲۳). در واقع

1. Mastrotheodoros
2. Vanston & Hicks
3. Hewitt
4. Overholser & Dimaggio
5. Learning Styles
6. Fitria
7. Nur & Abduh

سبک‌های یادگیری رویکردها یا روش‌های گوناگون برای یادگیری بوده که در برگزیده آموزش روش‌های منحصر به فرد برای یادگیری بهترین یادگیرندگان هستند (سری نیدھی و تی^۱، ۲۰۱۷). خالقی و همکاران (۱۴۰۲) دریافتند که سبک‌های یادگیری و سبک تفکر با میانجیگری خودکارآمدی بر اضطراب امتحان نقش پیش‌بینی‌کنندگی دارد. توایاما و یامازاکی^۲ (۲۰۲۰) در پژوهشی دریافتند رابطه معنی‌داری بین حالت عمومی اضطراب و اضطراب موقعیتی، با چهار سبک یادگیری (همگرا، واگرا، جذب‌کننده و انطباق‌یابنده) وجود دارد. همچنین ستوده ناورودی و باقری توجائی (۱۴۰۳) به این نتیجه رسیدند که باورهای فراشناخت تأثیر غیرمستقیم و به واسطه سبک‌های یادگیری بر عملکرد تحصیلی دارد. علاوه بر این باورهای فراشناخت و سبک‌های یادگیری هر کدام به طور جداگانه رابطه مثبت و معنی‌داری با عملکرد تحصیلی دارند.

همانگونه که در بررسی پیشینه نظری و تجربی نشان داده شد، الگوهای ارتباطی خانواده و کمال‌گرایی از عوامل مهم و اثرگذار بر اضطراب امتحان دانش‌آموزان به شمار می‌روند و می‌توانند اثرات معناداری در زندگی تحصیلی دانش‌آموزان بر جای بگذارند؛ اما در مطالعات قبلی شناسایی عوامل میانجی بسیار محدود بوده است؛ در مجموع با توجه به اینکه الگوهای ارتباطی و کمال‌گرایی، اضطراب امتحان را پیش‌بینی می‌کنند و از طرفی الگوهای ارتباطی خانواده منبع سبک یادگیری دانش‌آموزان است و سبک یادگیری اضطراب امتحان را پیش‌بینی می‌کند، این سؤال پیش می‌آید که روابط بین این متغیرها به چگونه است؟ و این که آیا سبک یادگیری می‌تواند در رابطه بین الگوهای ارتباطی و کمال‌گرایی با اضطراب امتحان نقش واسطه‌ای داشته باشد؟ بر اساس مطالعه پیشینه پژوهش‌های انجام شده، پژوهشی که به بررسی رابطه الگوهای ارتباطی و کمال‌گرایی با اضطراب امتحان با نقش میانجی سبک‌های یادگیری دانش‌آموزان بپردازد، یافت نشد. در نهایت پژوهش حاضر با هدف تدوین مدل علی الگوهای ارتباطی و کمال‌گرایی بر اضطراب امتحان با نقش میانجی سبک‌های یادگیری انجام شد (نمودار ۱).

نمودار ۱. مدل مفهومی الگوهای ارتباطی و کمال‌گرایی بر اضطراب امتحان با نقش میانجی سبک‌های یادگیری

1. Sree Nidhi & Tay
2. Toyama & Yamazaki

روش‌شناسی

روش این پژوهش توصیفی همبستگی از نوع مدل‌یابی معادلات ساختاری بود. جامعه آماری شامل همه دانش‌آموزان پسر دوره اول متوسطه شهر کرمانشاه در سال تحصیلی ۱۴۰۲-۱۴۰۱ (۶۵۷۸ نفر) بود که تعداد ۳۳۸ نفر با استفاده از شیوه نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای و بر اساس جدول کرجسی و مورگان انتخاب شد و ابزارهای پژوهش بر روی آن‌ها اجرا شد. به این ترتیب که از بین مدارس سه ناحیه کرمانشاه، ناحیه ۳ به‌طور تصادفی انتخاب گردید (۹ مدرسه از آن ناحیه) و از هر مدرسه ۲ کلاس (در مجموع ۱۸ کلاس) انتخاب شد و در نهایت پرسشنامه در میان تمامی دانش‌آموزان کلاس توزیع و با در نظر گرفتن افت آزمودنی‌ها ۳۶۰ پرسشنامه توزیع و پس از حذف پرسش‌نامه‌های مخدوش ۳۳۸ پرسشنامه جمع‌آوری شد. این اطمینان به افراد داده شد که تمام اطلاعات محرمانه هستند و برای امور پژوهشی استفاده خواهند شد؛ به منظور رعایت حریم خصوصی، نام و نام خانوادگی شرکت‌کنندگان ثبت نشد. همچنین برای تحلیل داده‌ها بعد از جمع‌آوری از مدلسازی ساختاری و الگوریتم حداقل مربعات جزئی (PLS) و نرم‌افزار (SPSS) استفاده شد. در این پژوهش جهت گردآوری داده‌ها از ابزارهای زیر استفاده شد.

ابزارهای پژوهش

پرسش‌نامه اضطراب امتحان^۱: این پرسشنامه توسط ابوالقاسمی در سال ۱۳۷۵ ساخته شده است. دارای ۲۵ گویه است. آزمودنی‌ها بر اساس طیف لیکرت چهار درجه‌ای از هر گویه (صفر) تا اغلب اوقات (۳) به آن پاسخ می‌دهند. دامنه نمرات کسب شده توسط آزمودنی برای اضطراب امتحان از صفر تا ۷۵ متغیر است. هر چقدر آزمودنی نمرات بالاتری در این پرسشنامه کسب کند؛ نشان‌دهنده سطح بالاتری از اضطراب امتحان و بالعکس کسب نمرات پایین به معنای اضطراب امتحان کمتر در فرد می‌باشد. سطح‌بندی نمرات به این ترتیب است که نمرات ۱ تا ۲۵ به صورت اضطراب امتحان در حد کم، نمرات ۲۵ تا ۵۰ به صورت اضطراب امتحان متوسط و نمرات ۵۰ تا ۷۵ به صورت اضطراب امتحان زیاد سطح‌بندی می‌شود. همسانی درونی پرسشنامه با استفاده از روش آلفای کرونباخ ۰/۹۴ به دست آمد. همچنین برای بررسی اعتبار همزمان پرسشنامه اضطراب امتحان با مقیاس اضطراب عمومی و مقیاس عزت نفس کوپر اسمیت، ضریب همبستگی بین این ابزار با مقیاس اضطراب عمومی و مقیاس عزت نفس کوپر اسمیت به ترتیب برابر با ۰/۶۷ و ۰/۲۷ بود (ابوالقاسمی، ۱۳۷۵). در پژوهش حاضر نیز پایایی پرسشنامه از طریق روش آلفای کرونباخ ۰/۸۳ به دست آمد.

پرسشنامه الگوهای ارتباطی خانواده^۲: این پرسشنامه توسط کوئرنر و فیتز پاتریک در سال ۱۹۹۰ ساخته شده است و دارای ۲۶ گویه و دو خرده مقیاس جهت‌گیری گفت و شنود (۱۵ سؤال) و جهت‌گیری هم‌نوایی (۱۱ سؤال) که بر اساس طیف لیکرت پنج گزینه‌ای از کاملاً موافقم (نمره پنج) تا کاملاً مخالفم (نمره یک)، در زمینه ارتباطات خانوادگی نمره‌گذاری می‌شود. دامنه نمرات از ۲۶ تا ۱۳۰ متغیر است. کوئرنر و فیتز پاتریک (۱۹۹۰) پایایی مقیاس را از طریق روش آلفای کرونباخ برای خرده مقیاس گفت و شنود ۰/۸۹ و برای خرده مقیاس هم‌نوایی ۰/۷۹ گزارش کرده‌اند و نیز این پرسشنامه را دارای روایی مطلوبی از هر سه دیدگاه محتوایی، ملاکی و سازه می‌دانند. در ایران

1. EAQ: Exam Anxiety Questionnaire
2. Revised Family Communication Patterns

کوروش‌نیا (۱۳۸۶) پایایی ابزار را با استفاده از روش آلفای کرونباخ برای خرده مقیاس گفت و شنود ۰/۸۷ و برای هم‌نوایی ۰/۸۱ به‌دست آوردند. همچنین از طریق تحلیل عامل اکتشافی ساختار دو عاملی گفت و شنود و هم‌نوایی را مورد تأیید قرار دادند و به ترتیب ۲۴/۹۱ و ۱۲/۵۲ درصد از واریانس کل آزمون را تبیین کرده است. همچنین ضریب همبستگی دو عامل جهت‌گیری گفت و شنود و جهت‌گیری هم‌نوایی با نمره کل به ترتیب ۰/۷۵ و ۰/۴۴ به‌دست آمد. در مطالعه حاضر پایایی از طریق روش آلفای کرونباخ برای دو عامل جهت‌گیری گفت و شنود و جهت‌گیری هم‌نوایی به ترتیب ۰/۸۲ و ۰/۷۶ به‌دست آمد و برای کل ابزار ۰/۷۹ محاسبه شد.

پرسشنامه کمال‌گرایی اهواز^۱: یک مقیاس خودگزارشی ۲۷ ماده‌ای است که به وسیله نجاریان و همکاران در سال ۱۳۷۸ ساخته شده است. نمره‌گذاری هر ماده این مقیاس به‌صورت لیکرت ۴ درجه‌ای: از هرگز (۱) تا اغلب اوقات (۴) است. دامنه نمرات از ۲۷ تا ۱۰۸ متغیر است و شامل دو مؤلفه باورهای غلط و احساسات منفی است. در این مقیاس به استثنای ماده‌های ۱۷، ۱۶، ۱۱ و ۲۲ که به شیوه معکوس نمره‌گذاری می‌شوند، بقیه ماده‌ها بر اساس مقادیر به ترتیب از ۱ تا ۴ نمره‌گذاری می‌شوند. جمع حاصل نمرات، کمال‌گرایی فرد را نشان می‌دهد. همسانی درونی پرسشنامه با استفاده از روش آلفای کرونباخ ۰/۹۰ و همچنین ضریب پایایی بازآزمایی آن برای کل آزمون ۰/۶۸ گزارش شده است. نجاریان و همکاران روایی همگرا این مقیاس را با مقیاس‌های شکایات جسمانی ۰/۴۱ و عزت نفس کوپر اسمیت ۰/۳۹ مورد محاسبه قرار داده و آن را مناسب گزارش کردند. در مطالعه حاضر پایایی از طریق روش آلفای کرونباخ ۰/۷۷ به‌دست آمد و برای خرده مقیاس‌های باورهای غلط و احساسات منفی به ترتیب ۰/۷۰ و ۰/۷۵ به‌دست آمد.

پرسشنامه سبک‌های یادگیری کلب^۲: این پرسشنامه شامل ۱۲ گویه خودتوصیفی می‌باشد برای هر گویه، ۴ پاسخ پیشنهاد می‌شود. گزینه اول سؤالات اشاره به روش یادگیری از طریق احساس کردن، گزینه دوم یادگیری از طریق مشاهده کردن، گزینه سوم یادگیری از طریق فکر کردن و گزینه چهارم یادگیری از طریق انجام دادن را دارد. بر این اساس چهار شیوه یادگیری تجربه‌های عینی، مشاهده تأملی، مفهوم‌سازی انتزاعی و آزمایشگری فعال را مورد ارزیابی قرار می‌دهد و از ترکیب شیوه‌های یادگیری، چهار کیفیت به نام سبک‌های یادگیری حاصل می‌شود. برای به دست آوردن سبک یادگیری آزمودنی ابتدا گزینه‌های اول هر ۱۲ سؤال با هم جمع می‌شوند و این کار برای گزینه‌های ۲، ۳ و ۴ نیز تکرار خواهد شد. به این ترتیب چهار نمره کلی برای چهار سبک و شیوه یادگیری به‌دست می‌آید که نمره کل اول سبک تجربه عینی (احساس کردن)، نمره کل دوم مشاهده تأملی (مشاهده کردن)، نمره کل سوم مفهوم‌سازی انتزاعی (فکر کردن) و نمره کل چهارم آزمایشگری فعال (انجام دادن) در نظر گرفته می‌شود. دامنه نمرات برای هر سبک از ۱۲ تا ۴۸ متغیر است. نمرات بالا در هر سبک ترجیح آن سبک را در آزمودنی نشان می‌دهد. ضریب اعتبار پرسشنامه به روش آلفای کرونباخ در نمونه اصلی بین ۰/۷۳ تا ۰/۸۸ و به روش دو نیمه کردن ۰/۷۱ تا ۰/۸۵ گزارش شده است. در ایران اشرفزاده و همکاران (۱۳۹۹) نیز با ترجمه و اجرای مقیاس، پایایی با آلفای کرونباخ مقیاس از ۰/۶۸ تا ۰/۷۶ به‌دست آمد. روایی مقیاس نیز با اجرای تحلیل عاملی تأییدی بررسی شد که شاخص‌های برازش، وضعیت پذیرفتنی را نشان داد. برای تعیین پایایی نیز از آلفای کرونباخ استفاده شد که برای مقیاس‌های احساس کردن، فکر کردن، مشاهده کردن و انجام دادن، به ترتیب ضرایب ۰/۷۹، ۰/۷۶، ۰/۷۴ و ۰/۷۴

1. Ahvaz Perfectionism Scale
2. Learning Style Inventory

حاصل شد و در همبستگی (تائوکندال) ضرایب $۰/۸۳$ ، $۰/۷۹$ ، $۰/۸۳$ و $۰/۸۵$ به دست آمد. در مطالعه حاضر پایایی از طریق روش آلفای کرونباخ برا تجربه‌های عینی، مشاهده تاملی، مفهوم‌سازی انتزاعی و آزمایشگری فعال به ترتیب $۰/۷۵$ ، $۰/۷۸$ ، $۰/۸۳$ و $۰/۸۳$ به دست آمد.

یافته‌ها

یافته‌های جمعیت‌شناختی نشان داد که بر حسب متغیر ترتیب تولد در خانواده ۱۸۵ نفر معادل (۵۴/۷۳ درصد) فرزند اول خانواده، ۹۳ نفر معادل (۲۷/۵۱ درصد) فرزند دوم خانواده و ۶۰ نفر معادل (۱۷/۷۵ درصد) فرزند سوم و به بعد خانواده بودند. بر حسب متغیر سن، ۸۲ نفر معادل (۲۴/۲۶ درصد) ۱۳ سال، ۱۳۷ نفر معادل (۴۰/۵۳ درصد) ۱۴ سال و ۱۱۹ نفر معادل (۳۵/۲۰ درصد) ۱۴ سال سن داشتند. همچنین بر حسب پایه تحصیلی نیز ۸۵ نفر معادل (۲۵/۱۴ درصد) از آزمودنی‌ها پایه هفتم، ۱۴۰ نفر معادل (۴۱/۴۲ درصد) پایه هشتم و ۱۱۳ نفر معادل (۳۳/۴۳ درصد) پایه نهم بودند.

جدول ۱. ضرایب همبستگی پیرسون و شاخص‌های توصیفی مربوط به متغیرهای پژوهش

متغیر	۱	۲	۳	۴	میانگین	انحراف معیار	چولگی	کشیدگی
۱. اضطراب امتحان	-				۴۵/۷۶	۷/۴۰	-۱/۰۱۳	-۰/۸۵۳
۲. الگوهای ارتباطی خانواده	** -۰/۶۱۵	-			۵۸/۰۲	۹/۲۶	-۱/۰۸۱	۱/۲۱۰
۳. کمال‌گرایی	** ۰/۴۸۳	** -۰/۵۹۷	-		۶۵/۲۴	۱۱/۰۸	۰/۸۹۰	۰/۴۲۷
۴. سبک یادگیری	** -۰/۷۱۰	** ۰/۶۵۴	** -۰/۵۹۶	-	۱۱۷/۷۷	۲۳/۸۲	۰/۳۷۲	۱/۰۶۳

** سطح معناداری کمتر از ۰/۰۱

ماتریس همبستگی مربوط به متغیرهای پژوهش را نشان می‌دهد. بر اساس نتایج جدول همبستگی مثبت معنی‌دار بین اضطراب امتحان با کمال‌گرایی و الگوهای ارتباطی خانواده با سبک یادگیری و همچنین همبستگی منفی معنی‌دار بین اضطراب امتحان با الگوهای ارتباطی خانواده، اضطراب امتحان با سبک یادگیری، کمال‌گرایی با سبک یادگیری و کمال‌گرایی با اضطراب امتحان در سطح $۰/۰۱$ وجود داشت. همچنین داده‌ها نشان داد که مقادیر مربوط به کجی و کشیدگی هیچ‌کدام از متغیرها، از مرز ± ۲ عبور نکرده و توزیع داده‌ها برای هر یک از متغیرهای پژوهش نرمال است. سه معیار پایایی، روایی همگرا^۱ و روایی واگرا^۲ مورد بررسی قرار گرفت. در بخش پایایی لازم است که پایایی در سطح معرف و متغیر مکنون بررسی شود. پایایی معرف از طریق سنجش باری‌های عاملی و پایایی متغیرهای مکنون از طریق پایایی ترکیبی^۳ بررسی شد. نتایج جدول ۲ حاکی از این است که همه گویه‌های حفظ شده دارای پایایی مناسبی می‌باشند. چرا که در همه موارد سطح پایایی ترکیبی بزرگتر از $۰/۷$ بود. با ارزیابی روایی همگرا مبتنی بر میانگین واریانس استخراج شده مشخص شد همه مؤلفه‌ها روایی همگرایی مناسبی دارند، چرا که سطح میانگین واریانس استخراج شده در همه موارد، بالاتر از $۰/۵۰$ بود. با ارزیابی روایی همگرا مبتنی بر میانگین واریانس استخراج شده مشخص شد همه مؤلفه‌ها روایی همگرایی مناسبی دارند، چرا که سطح میانگین واریانس استخراج شده در همه

1. Convergent Validity
2. Divergent Validity
3. Composite Reliability

موارد بالاتر از ۰/۵۰ بود. همچنین برای ارزیابی روایی همگرا از روش فورنل و لارکر استفاده شد و مشخص شد هر عامل بیشترین ارتباط را با سازه خود دارد.

جدول ۲. آلفای کرونباخ، پایایی ترکیبی و میانگین واریانس استخراج شده متغیرهای پژوهش

متغیرها	آلفای کرونباخ	پایایی ترکیبی	میانگین واریانس استخراج شده
اضطراب امتحان	۰/۸۸۰	۰/۹۲۰	۰/۷۹۰
الگوهای ارتباطی خانواده	۰/۸۷۳	۰/۹۲۸	۰/۶۷۲
کمال‌گرایی	۰/۹۸۵	۰/۹۶۳	۰/۹۰۰
سبک یادگیری	۰/۹۱۴	۰/۹۴۱	۰/۷۹۵

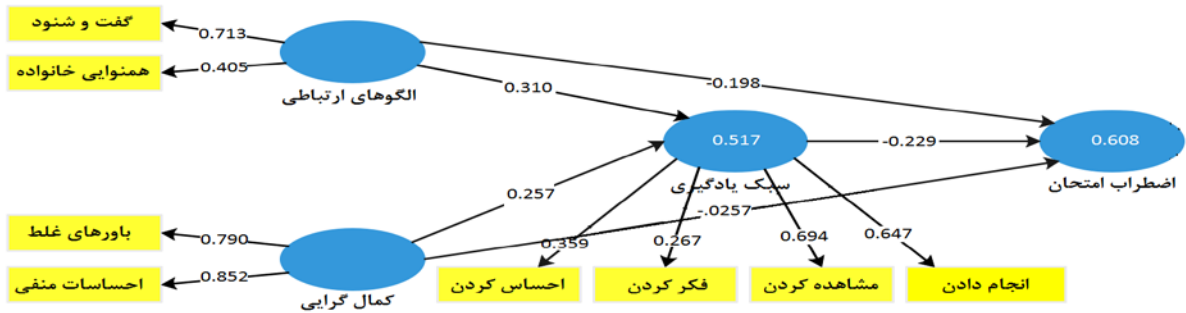
قبل از ارزیابی الگوی پیشنهادی مفروضه‌های استفاده از معادلات ساختاری مورد ارزیابی قرار گرفت. نرمال بودن داده‌ها توسط آزمون کولموگروف اسمیرنوف تأیید و مفروضه خطی بودن (جدول ۳) ارائه شده است. به منظور بررسی هم‌خطی بودن متغیرها از شاخص تحمل و عامل تورم واریانس (VIF) استفاده شد. همان‌طور که نتایج جدول ۳ نشان می‌دهد، شرط عدم هم‌خطی بودن رعایت شده است. همچنین به منظور ارزیابی مدلی درونی ضرایب مسیر به همراه مقادیر T، سطح معناداری و همچنین فاصله اطمینان برای تأثیرات مستقیم و غیرمستقیم در جدول ۳ ارائه شده است.

جدول ۳. شاخص‌های هم‌خطی، اثرات مستقیم، غیرمستقیم و اندازه اثر

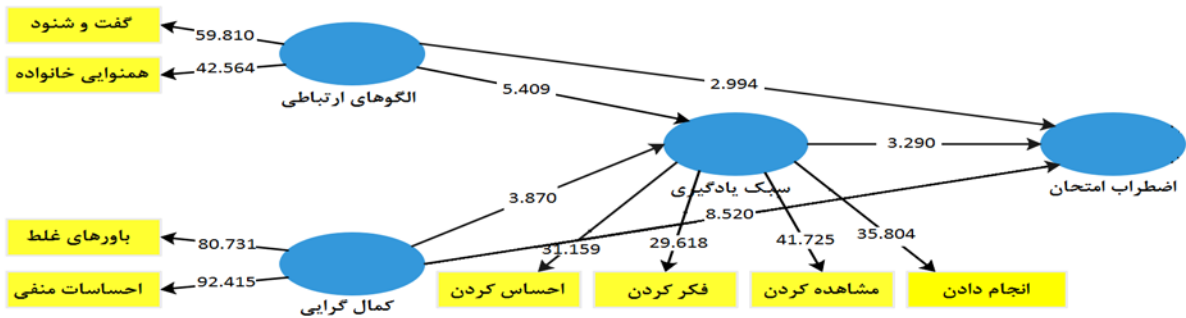
اثرات مستقیم	VIF	B	T	P	f ²
الگوهای ارتباطی خانواده ← سبک یادگیری	۱/۷۴۰	۰/۳۱۰	۵/۴۰۹	۰/۰۰۱	۰/۲۷۹
کمال‌گرایی ← سبک یادگیری	۲/۰۷۶	-۰/۲۵۷	۳/۸۷۰	۰/۰۰۱	-۰/۱۸۰
الگوهای ارتباطی خانواده ← اضطراب امتحان	۱/۹۱۲	-۰/۱۹۸	۲/۹۹۴	۰/۰۰۱	-۰/۱۷۳
کمال‌گرایی ← اضطراب امتحان	۲/۴۵۳	۰/۶۸۲	۸/۵۲۰	۰/۰۰۱	۰/۴۹۲
سبک یادگیری ← اضطراب امتحان	۱/۳۸۲	-۰/۲۲۹	۳/۲۹۰	۰/۰۰۱	-۰/۱۸۷
اثرات غیرمستقیم					
الگوهای ارتباطی خانواده ← سبک یادگیری ← اضطراب امتحان		۰/۲۱۱	۳/۱۵۴	۰/۰۰۱	۰/۱۹۶
کمال‌گرایی ← سبک یادگیری ← اضطراب امتحان		۰/۲۳۵	۳/۴۷۱	۰/۰۰۱	۰/۲۱۵

همان‌طور که نتایج نشان می‌دهد، به منظور ارزیابی مدل درونی ضرایب مسیر به همراه مقادیر t، سطح معناداری و همچنین فاصله اطمینان برای تأثیرات مستقیم و غیرمستقیم ارائه شده است. نتایج به دست آمده بیانگر آن است که متغیرهای الگوهای ارتباطی خانواده اثر مثبت (۰/۳۱۰) و معنادار و کمال‌گرایی اثر منفی (-۰/۲۵۷) و معناداری بر سبک یادگیری دارند (P < ۰/۰۰۱). همچنین نتایج نشان می‌دهد که متغیر الگوهای ارتباطی خانواده بر اضطراب امتحان (-۰/۱۹۸)، کمال‌گرایی بر اضطراب امتحان (۰/۶۸۲) نیز اثر منفی و معناداری دارد (P < ۰/۰۰۱) و متغیر سبک یادگیری نیز اثر منفی و معناداری بر اضطراب امتحان (-۰/۲۲۹) دارد (P < ۰/۰۰۱). همچنین، نتایج جدول نشان داد که اثر غیرمستقیم متغیر الگوهای ارتباطی خانواده بر اضطراب امتحان به واسطه سبک یادگیری برابر با ۰/۲۱۱ و اثر غیرمستقیم کمال‌گرایی بر اضطراب امتحان به واسطه سبک یادگیری برابر با ۰/۲۱۵ است. بر اساس برآورد آماره T، کلیه روابط در سطح (P < ۰/۰۱) معنادار بودند. همچنین نتایج اندازه تأثیر (f²) نیز که نشان‌دهنده تغییر در مقدار R²، پس از حذف یک متغیر مکنون برون‌زای معین از مدل می‌باشد؛ نشان می‌دهد که تأثیر کمال‌گرایی بر

اضطراب امتحان قوی و تأثیر الگوهای ارتباطی خانواده بر سبک یادگیری بصورت مستقیم و همچنین تأثیر کمال گرایی و الگوهای ارتباطی خانواده از طریق نقش واسطه‌ای سبک یادگیری بر اضطراب امتحان متوسط بود.

نمودار ۲. مدل علی برازش شده اضطراب امتحان بر اساس الگوهای ارتباطی خانواده و کمال گرایی با میانجیگری سبک یادگیری به همراه ضرایب استاندارد

نمودار ۳. مقادیر T مدل علی برازش شده اضطراب امتحان بر اساس الگوهای ارتباطی خانواده و کمال گرایی با میانجیگری سبک یادگیری

نمودار ۲ بارهای استاندارد شده مدل پژوهش را نشان می‌دهد. در این مطالعه کلیه روابط میان متغیرهای پژوهش تأیید می‌شود ($P < 0/01$). همچنین، در نمودار ۳ مقادیر مربوط به آماره T را نشان می‌دهد. با توجه به نتایج حاصل، می‌توان نتایج مربوط به فرضیه پژوهش مبنی بر تأثیر الگوهای ارتباطی خانواده و کمال گرایی با میانجیگری سبک یادگیری بر اضطراب امتحان را تأیید نمود.

جدول ۴: شاخص‌های برازندگی مدل پیشنهادی (GOF , Q^2 , R^2) و ماتریس اهمیت - عملکرد مدل درونی

ماتریس اهمیت - عملکرد (IPMA)		GOF	Q^2	R^2	متغیر
عملکرد	تأثیر کل (اهمیت)				
		۰/۳۷	۰/۵۷۴	۰/۶۰۸	اضطراب امتحان
۴۴/۵۱۷	۰/۲۲۹	۰/۳۷	۰/۴۸۲	۰/۵۱۷	سبک یادگیری
۴۷/۸۹۵	۰/۱۹۸	۰/۳۷	-	-	الگوهای ارتباطی خانواده
۵۱/۴۲۰	۰/۶۸۲	۰/۳۷	-	-	کمال گرایی

معیار بعدی که رایج‌ترین معیار ارزیابی مدل درونی می‌باشد، ضریب تعیین (R^2) می‌باشد که بیانگر دقت پیش‌بینی مدل است. سه مقدار ۰/۱۹، ۰/۳۳ و ۰/۶۷ به‌عنوان مقدار ملاک به‌ترتیب برای مقادیر ضعیف، متوسط و قوی در نظر گرفته می‌شود. همانگونه که در جدول مشاهده می‌شود، ضریب تعیین متغیرهای اضطراب امتحان قوی و سبک یادگیری متوسط است. (Q^2 استون-گیسر) نیز یکی دیگر از معیارهای ارزیابی مدل درونی و نشان‌دهنده تناسب مدل پیش‌بین است. نتایج مربوط به این معیار برای متغیرهای اضطراب امتحان و سبک یادگیری به‌ترتیب برابر با ۰/۵۷ و ۰/۴۸ است. این مقادیر نشان می‌دهند که تناسب درونی مدل مطلوب است، چرا که هر دو مقدار به‌دست آمده مثبت و بزرگ‌تر از صفر هستند. همچنین حاصل شدن مقدار ۰/۳۷ برای GOF نشان از برازش کلی قوی مدل پژوهش دارد؛ بنابراین در مدل شاخص‌های برازش بسیار خوبی حاصل شده است، که حاکی از برازش مناسب داده‌ها با این مدل می‌باشد. در نهایت، تحلیل ماتریس اهمیت عملکرد نیز مورد ارزیابی و تحلیل قرار گرفت؛ این ماتریس تأثیرات کل مدل درونی (اهمیت) و مقادیر متوسط متغیرهای مکنون (عملکرد) را مقابله می‌دهد تا حوزه‌ای پراهمیت برای بهبود را مشخص نماید. مقیاس عملکرد از صفر تا ۱۰۰ می‌باشد و نمره بالاتر به معنی عملکرد بیشتر است. همانطور که ملاحظه می‌شود، الگوهای ارتباطی خانواده علی‌رغم اهمیت پایین، دارای عملکرد بالایی می‌باشد. بر این اساس، برای بهبود اضطراب امتحان باید بر روی الگوهای ارتباطی خانواده تمرکز بیشتری شود. افزون بر این مشخص شد کمال‌گرایی نیز هم دارای اهمیت و هم عملکرد بالایی است.

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف تدوین مدل علی الگوهای ارتباطی و کمال‌گرایی بر اضطراب امتحان با نقش میانجی سبک‌های یادگیری انجام شد. نتایج نشان داد که الگوهای ارتباطی و کمال‌گرایی اثر مستقیم بر اضطراب امتحان دارند؛ همچنین الگوهای ارتباطی و کمال‌گرایی از طریق نقش واسطه‌ای سبک‌های یادگیری قادر به پیش‌بینی اضطراب امتحان در دانش‌آموزان بودند.

اولین یافته پژوهش نشان داد که الگوهای ارتباطی خانواده به‌صورت مثبت و معنادار بر سبک یادگیری دانش‌آموزان اثر دارد. این یافته با نتایج ساکی و درفشان (۱۴۰۱)، نابیلا و مکنون^۱ (۲۰۲۴) و فیوت^۲ و همکاران (۲۰۲۴) همسو بود. در تبیین این یافته می‌توان اظهار کرد در خانواده‌هایی که بیشتر جهت‌گیری گفت و شنود وجود دارد، اعضا در مباحث خانوادگی شرکت نموده و می‌آموزند چگونه با مسائل مختلف روبرو شوند و در مواقع بروز مشکل دستخوش احساسات منفی نشوند. چنین الگویی در خانواده اغلب منجر به حل مسائل شده و از بروز احساسات ناخوشایندی مثل خشم، غم و اندوه، افسردگی و اضطراب در فرزندان جلوگیری می‌کند. در این فضای خانوادگی فرزندان بهتر می‌توانند به پرورش توانایی‌ها و مهارت‌های خود مدیریتی و خود راهبری بپردازند (ملکی، ۱۴۰۲). بر همین اساس در چنین محیط‌هایی یادگیرندگان ترجیحات یادگیری خود را با اعتماد به نفس و بر اساس توانمندی‌های خود انتخاب کرده و در مسیر پیشرفت گام بر می‌دارند.

1. Nabilah & Maknun

2. Fute

یافته بعدی پژوهش نشان داد که کمال‌گرایی به صورت منفی و معنادار بر سبک یادگیری اثر دارد. این یافته با نتایج ژانگ و پاک^۱ (۲۰۱۷) همسو بود. در تبیین این یافته می‌توان اظهار کرد دانش‌آموزان با کمال‌گرایی منفی به دلیل انتظارات نامعقول از دیگران و در نتیجه در صورت اثبات خلاف دیدگاه و انتظاراتشان، نسبت به دیگران بی‌اعتماد شده و در نتیجه، صمیمیت و درگیری اجتماعی کمتری تجربه می‌کنند که بالطبع با افزایش انزوا و تنهایی آنان، افسردگی، درماندگی و مشکلات روانی اجتماعی همراه بوده و از لحاظ بهزیستی ذهنی و تحصیلی با افت محسوس روبرو می‌شوند (نورانی و محمدی پور، ۱۴۰۱). بنابراین این ویژگی‌ها در انتخاب سبک‌های یادگیری خلل ایجاد کرده و دانش‌آموزان را در مسیر درستی قرار نخواهد داد.

یافته بعدی پژوهش نشان داد که الگوهای ارتباطی خانواده به صورت منفی و معنادار بر اضطراب امتحان اثر دارد. این یافته با نتایج سیمپسون^۲ و همکاران (۲۰۲۰) و بروکی و یانگور^۳ (۲۰۱۸) همسو بود. در تبیین این یافته می‌توان اظهار کرد خانواده‌هایی که از عملکرد ضعیف و الگوهای ارتباطی منفی برخوردارند باعث گسستگی و جدایی عاطفی اعضای خانواده و فقدان صمیمیت، عدم انطباق پذیری اعضای خانواده و سطح پایین رضایت و خشنودی خانوادگی می‌شوند و در نتیجه ناسازگاری و مشکلات روانی در افراد پدید می‌آید. عملکرد خانواده با سلامت روانی اعضا ارتباط دارد و هرگونه نارسایی در عملکرد خانواده تأثیر نامطلوبی به جا خواهد گذاشت (یوسفی و همکاران، ۱۳۹۵). در واقع در دوران نوجوانی والدین و فرزندانشان باید بتوانند روابط تازه‌ای با یکدیگر برقرار کنند؛ که در این مسیر والدین باید نیاز به استقلال نوجوانان را بشناسند و آنان را در این راه تشویق نمایند. ناتوانی هر یک از طرفین می‌تواند آسیب‌های جدی را ایجاد کند؛ که در این میان عوامل خانوادگی و مسائلی که در درون خانواده مطرح می‌شود می‌توانند نقش مهمی در پدیدآیی آسیب‌های روانی و بروز تعارض والد-نوجوان ایجاد کنند (اناری و همکاران، ۱۳۹۷). الگوهای ارتباطی مؤثر سبب کاهش اضطراب امتحان در دانش‌آموزان می‌شود. از دیگر سو نوجوانانی که والدین آن‌ها اختلاف نظر بیشتری از خود نشان می‌دهند، معمولاً به تبع آن مشکلات بیشتری دارند و سطوح پایین‌تری از اعتماد به نفس و اضطراب را از خود نشان می‌دهند (پرویین و جان، ۲۰۲۴).

یافته بعدی پژوهش نشان داد که کمال‌گرایی به صورت مثبت و معنادار بر اضطراب امتحان اثر دارد. این یافته با نتایج شاین^۵ و همکاران (۲۰۲۳) و ورکی^۶ و همکاران (۲۰۲۳) همسو بود. در تبیین این یافته می‌توان اظهار کرد که معیارهای شخصی کمال‌گرایی تحقق ناپذیر، از طریق افزایش تجربه‌های شکست، سرزنش خویش و درماندگی را به دانش‌آموزان تحمیل می‌کنند که این خود ارزشیابی‌های انتقادی و تنزل قابل توجه سطح حرمت خود را به ارمغان می‌آورد و میزان اضطراب را افزایش می‌دهد. تفکر همه یا هیچ، به عنوان یکی از مشخصه‌های افراد کمال‌گرای خودمدار، با تشدید فرآیند تعمیم‌دهی شکست‌ها، نگرانی، هیجان‌پذیری و اضطراب را در دانش‌آموزان افزایش می‌دهد و سبب می‌شود که آنان در امتحانات خود اضطراب بالایی را تجربه کنند (اسلامیان و همکاران، ۱۴۰۱). در واقع باورهای غلط و احساسات منفی، به عنوان ابعاد کمال‌گرایی، یکی از عوامل شخصیتی و پیش‌بینی‌کننده مهم برای پیامدهای روانشناختی منفی مانند اضطراب است. این امر (کمال‌گرایی) بین دانش‌آموزانی که عملکرد تحصیلی نقش

1. Jang & Pak
2. Simpson
3. Borekci & Uyangor
4. Parveen & Jan
5. Shin
6. Workye

مهمی در پیشرفت شخصی‌شان دارد پدیده‌ای شایع است و نیز کمال‌گرایی منفی را به عنوان سازه‌ای که شامل اجزایی شناختی و رفتاری است تعریف کرده‌اند که از جمله این اجزاء، وابستگی به ارزیابی خود، خود تحمیلی و استانداردهای بسیار بالا می‌باشد. کمال‌گرایی منفی به وسیله چرخه‌ای از افکار غیر منطقی و رفتارهایی که آن‌ها را پایدار و دائمی می‌کند، ابقا می‌شود (کریمی می‌مونه و همکاران، ۱۳۹۷) که این ویژگی‌ها سبب بالا رفتن اضطراب امتحان دانش‌آموزان می‌شود.

یافته بعدی پژوهش نشان داد که سبک یادگیری به صورت منفی و معنادار بر اضطراب امتحان اثر دارد. این یافته با نتایج دی لافونته^۱ و همکاران (۲۰۱۷) همسو بود. در تبیین این یافته می‌توان اظهار کرد یکی از تلویحات مهم سبک‌های یادگیری این باور است که دانش‌آموزان ترجیحات خود را شناسایی کرده، تا بتوانند نسبت به مسائل تحصیلی حساسیت نشان داده و شکل یادگیری لذت بخش را پیدا کنند. معمولاً دانش‌آموزانی که از راهبردهای مطالعه و یادگیری استفاده می‌کنند نسبت به همتایان خود اضطراب امتحان کمتری را تجربه خواهند کرد (چائو و سانگ^۲، ۲۰۱۹). این دانش‌آموزان با استفاده از روش ترجیحی خود در انتخاب سبک‌های یادگیری، راهبردهای اثربخش را در حل مسائل بکار برده و همین امر سبب کاهش اضطراب آن‌ها خواهد شد. بر همین اساس دانش‌آموزانی که از راهبردهای یادگیری بیشتری استفاده می‌کنند، در هنگام تدریس معلم یا هنگام مطالعه سعی می‌کنند همان موقع با معنادار کردن اطلاعات، ایجاد ارتباط منطقی با اطلاعات قبل، کنترل چگونگی این فرایند و ایجاد محیط یادگیری مناسب، مطالب را یاد بگیرند و عملکرد تحصیلی خود را بالا ببرند و میزان استرس و اضطراب امتحان خود را کاهش دهند (خالقی و همکاران، ۱۴۰۱).

یافته بعدی حاکی از اثر مثبت و معنادار الگوهای ارتباطی خانواده بر اضطراب امتحان با نقش واسطه‌ای سبک یادگیری بود. این یافته با نتایج ذوالفقاری عطاءآبادی و دهمری (۱۴۰۳) همسو بود. در تبیین این یافته می‌توان اظهار کرد خانواده‌هایی که از الگوهای مثبت فرزندپروری استفاده می‌کنند و ارتباطات مطلوبی در میان خانواده شکل گرفته است معمولاً از طریق انتخاب ترجیحات یادگیری دانش‌آموزان می‌توانند اضطراب امتحان را کاهش دهند. مداخلات خانوادگی مثبت و الگوهای ارتباطی مؤثر برای نوجوانان شامل مهارت‌های اجتماعی و مهارت‌های خودتنظیمی احساسات است که مهمترین مهارت‌ها برای جلوگیری از مشکلات رفتاری شناخته شده‌اند. این مهارت‌ها رفتارهای جامعه‌پسند را تقویت می‌کنند، زیرا به کودکان و نوجوانان اجازه می‌دهند تا با بزرگسالان، شخصیت‌های مفید و همسالان ارتباطات مثبت داشته باشند و از طریق روابط مثبت از مشکلات رفتاری و بزهکاری جلوگیری شود و برون‌داده‌های مثبت بیشتری در زندگی مثبت داشته باشند (طیموری فرد و همکاران، ۱۴۰۰). در نتیجه دانش‌آموز به طور مؤثرتری ترجیحات یادگیری خود را شناسایی و از این طریق در جهت کاهش اضطراب تحصیلی گام بر می‌دارد.

یافته بعدی حاکی از اثر مثبت و معنادار کمال‌گرایی بر اضطراب امتحان با نقش واسطه‌ای سبک یادگیری بود. این یافته با نتایج اسماعیلی و همکاران (۱۴۰۲) همسو بود. در تبیین این یافته می‌توان اظهار کرد افراد کمال‌گرا بدون توجه به توانایی‌های تحصیلی خود، معیارهای دست بالا برای خود در نظر می‌گیرند و شکست یا ضعف در دستیابی به این معیارها منجر به خودانتقادی می‌شود. وقتی این زنجیره تکرار شود، فرد دچار احساسات درماندگی آموخته

1. De La Fuente
2. Chao & Sung

شده می‌شود و همین درماندگی عملکرد تحصیلی وی را کاهش می‌دهد (امانی و کیانی، ۱۳۹۶). بر همین اساس در انتخاب ترجیحات یادگیری خود دچار سردرگمی و به مثابه‌ی آن میزان اضطراب امتحان و تحصیلی فرد بالا می‌رود. از محدودیت‌های پژوهش حاضر می‌توان به نوع روش همبستگی اشاره کرد که سنجش روابط علت و معلولی بین متغیرها را با محدودیت مواجه می‌کند. همچنین به دلیل مکان و گستره اجرا در شهر کرمانشاه و همچنین تمرکز بر روی دانش‌آموزان پسر دوره اول متوسطه در تعمیم یافته‌ها به سایر گروه‌ها و شهرها باید جوانب احتیاط را رعایت کرد. بنابراین پیشنهاد می‌شود در مطالعات آتی این محدودیت‌ها بر طرف شود. در نهایت با توجه به شیوع بالای اضطراب امتحان پیشنهاد می‌شود که مسئولان آموزش و پرورش، مراکز بهداشت و مشاوره توجه جدی نسبت به پیش‌آیندهای این متغیر نشان داده و نقش اساسی متغیرهای الگوهای ارتباطی خانواده، کمال‌گرایی و سبک‌های یادگیری را در جهت بهبود عملکرد و سلامتی روانشناختی این گروه جدی بگیرند و از نتایج این مطالعه در روند درمان این گروه استفاده شود. همچنین در پژوهش‌های آتی متغیرهای تأثیرگذار دیگر بر اضطراب امتحان را نیز مورد بررسی قرار داد تا بتوان در این راستا با تدوین یک برنامه آموزشی وسیع، به‌صورت مداخلات بالینی تنظیم کرد و باعث کاهش اضطراب امتحان در مراکز آموزشی شد.

منابع فارسی:

- اسلامیان، سجاد؛ نوری قاسم آبادی، ربابه و حسنی، جعفر. (۱۴۰۱). روابط ساختاری اضطراب امتحان بر پایه کمال‌گرایی با تأکید بر نقش میانجی راهبردهای سازش نایافته تنظیم شناختی هیجان رویش روان‌شناسی، ۱۱(۳)، ۱۹۵-۲۰۶.
- اسماعیلی، معصومه؛ تابع بردبار، فریبا و فاطمی حقیقی، زهرا. (۱۴۰۲). نقش واسطه‌ای اضطراب مدرسه در رابطه کمال‌گرایی تحصیلی و خودپنداره تحصیلی با استرس انتظارات تحصیلی در دانش‌آموزان. پژوهش در نظام‌های آموزشی، ۱۷(۶۳)، ۸۶-۱۰۱.
- امانی، ملاحظ و کیانی، عارفه. (۱۳۹۶). بررسی رابطه کمال‌گرایی و عملکرد تحصیلی: نقش میانجی خودنظم‌بخشی و خودکارآمدی تحصیلی. فصلنامه پژوهش‌های کاربردی روانشناختی، ۲(۸)، ۶۸-۵۱.
- اناری، آسیه؛ مظاهری، محمدعلی؛ طهماسیان، کارینه؛ چون، هی سو؛ جمشیدی سیانکی، مریم. (۱۳۹۷). اثربخشی نمایش‌درمانگری خانواده بر کاهش تعارض والد - نوجوان؛ یک مطالعه تک آزمودنی. فصلنامه علمی پژوهشی راهبرد فرهنگ، ۱۱(۴۲)، ۵۹-۳۳.
- آقابابایی، فاطمه؛ اسماعیلی، مریم و محی‌زاده، مهدی. (۱۴۰۲). رابطه کمال‌گرایی والدین با خودکارآمدی دانش‌آموزان. مطالعات روان‌شناسی و علوم تربیتی، ۹(۱)، ۱۲۱۱-۱۲۰۲.
- جعفرزاده داشبلاغ، حسن؛ همتی، بابک؛ معراجی، ناهید و فخر ذاکری، نادر. (۱۴۰۲). تعیین نقش الگوهای روابطی و سبک‌های اسنادی والدین در پیش‌بینی مدرسه‌هراسی و اضطراب امتحان دانش‌آموزان. فصلنامه روان‌شناسی مدرسه و آموزشگاه، ۱۲(۱)، ۳۳-۲۰.

خالقی، مجید؛ پاشا شریفی، حسن، تقوایی، داود و پیرانی، ذبیح. (۱۴۰۱). پیش‌بینی اضطراب تحصیلی بر اساس سبک‌های یادگیری با میانجیگری خودکارآمدی. مجله دانشکده پزشکی دانشگاه علوم پزشکی مشهد، ۶۵(۲)، ۶۰۰-۵۹۲.

خالقی، مجید؛ پاشا شریفی، حسن؛ قوایی، داود و پیرانی ذبیح. (۱۴۰۲). ارائه الگوی اضطراب امتحان بر اساس سبک‌های تفکر و سبک‌های یادگیری با میانجیگری خودکارآمدی تحصیلی. تحقیقات علوم رفتاری، ۲۱(۲)، ۳۶۰-۳۵۲.

دهستانی، مهدی؛ شمسی، سرو و مهدوی، عاطفه. (۱۴۰۰). بررسی رابطه کمال‌گرایی و اضطراب اجتماعی با میانجیگری بینش‌شناختی در کارکنان سازمان بهزیستی. فصلنامه ایده‌های نوین روانشناسی، ۹(۱۳)، ۱۲-۱.

ذوالفقاری عطاآبادی، حدیثه و دمهری، فرنگیس. (۱۴۰۳). مدل ساختاری انگیزه پیشرفت بر اساس الگوهای ارتباطی خانواده با نقش واسطه‌ای خودناتوان‌سازی تحصیلی در دانش‌آموزان دارای اضطراب تحصیل دختر دوره دوم ابتدایی. فصلنامه پژوهش در یادگیری آموزشگاهی و مجازی، ۱۲(۲)، ۶۶-۵۷.

زیوری اظهر، محمدحسین؛ خان محمدی، ارسلان؛ عباسی اسفجیر، علی اصغر و حسین‌زاده، بابک. (۱۴۰۳). ارتباط ساختاری کمال‌گرایی بر اضطراب پیشرفت تحصیلی با نقش میانجیگر هوش معنوی و شادکامی. مجله علوم روانشناختی، ۲۳(۱۳۳)، ۹۴-۷۹.

ساک، محمدرضا و درفشان، پروین. (۱۴۰۱). تأثیر الگوهای ارتباطی خانواده بر میزان اضطراب اجتماعی در دانش‌آموزان دوره دوم متوسطه. سلامت اجتماعی، ۹(۳)، ۱۲-۱.

طیموری‌فرد، عین‌الله؛ ضرغام حاجبی، مجید و منیرپور، نادر. (۱۴۰۰). اثربخشی آموزش برنامه تقویت خانواده بر سلامت روان و کیفیت زندگی در مدرسه نوجوانان ۱۴-۱۰ سال. فصلنامه علمی- پژوهشی خانواده و پژوهش، ۱۸(۲)، ۵۸-۴۱.

کریمی، می‌مونه، اعظم؛ محمدی احمد آبادی، ناصر و کریمی، علی محمد. (۱۳۹۷). پیش‌بینی اضطراب امتحان بر اساس جهت‌گیری هدف، کمال‌گرایی و راهبردهای تنظیم شناختی هیجان در دانش‌آموزان دبیرستان؛ دومین کنفرانس بین‌المللی روان‌شناسی، مشاوره و تعلیم و تربیت؛ مؤسسه آموزش عالی شان‌دیز.

ملکی، بهرام. (۱۴۰۲). تبیین سرزندگی تحصیلی بر اساس الگوهای ارتباطی خانواده و حمایت تحصیلی: نقش میانجی یادگیری خودراهبر. پژوهش در نظام‌های آموزشی، ۱۷(۶۳)، ۱۱۸-۱۰۲.

نورانی، فاطمه و محمدی پور، محمد. (۱۴۰۱). نقش میانجیگری کمال‌گرایی مثبت و منفی و ارزیابی شکست در عملکرد بین پیشرفت تحصیلی و عزت نفس دانش‌آموزان دختر. پیشرفت‌های نوین در روان‌شناسی، علوم تربیتی و آموزش و پرورش، ۵(۵۴)، ۱۵۹-۱۷۱.

یوسفی، ناصر؛ امانی، احمد و حسینی، صالح. (۱۳۹۵). بررسی رابطه بین عملکرد خانواده و اضطراب امتحان، با نقش واسطه‌ای تمایز یافتگی در دانش‌آموزان. روان‌شناسی مدرسه و آموزشگاه، ۵(۴)، ۷۴-۵۲.

Reference

- Borekci, C. , & Uyangor, N. (2018). Family attitude, academic procrastination and test anxiety as predictors of academic achievement. *International Journal of Educational Methodology*, 4(4), 219-226.
- Cécillon, F. X. , Mermillod, M. , Leys, C. , Lachaux, J. P. , Le Vigouroux, S. , & Shankland, R. (2024). Trait Anxiety, Emotion Regulation, and Metacognitive Beliefs: An Observational Study Incorporating Separate Network and Correlation Analyses to Examine Associations with Executive Functions and Academic Achievement. *Children*, 11(1), 123.
- Chao, T. Y. , & Sung, Y. T. (2019). An investigation of the reasons for test anxiety, time spent studying, and achievement among adolescents in Taiwan. *Asia Pacific Journal of Education*, 39(4), 469-484.
- De La Fuente, J. , López-García, M. , Mariano-Vera, M. , Martínez-Vicente, J. M. , & Zapata, L. (2017). Personal self-regulation, learning approaches, resilience and test anxiety in psychology students. *Estudios sobre educación*, 32, 9-26.
- Fitria, T. N. (2023). Implementation of English language teaching (ELT) through understanding non-EFL students' learning styles. *Education and Human Development Journal*, 8(1), 10-25.
- Fute, A. , Oubibi, M. , Sun, B. , Zhou, Y. , Bassiri, M. , & Chen, G. (2024). Parenting for Success: Exploring the Link Between Parenting Styles and Adolescents' Academic Achievement Through Their Learning Engagement. *SAGE Open*, 14(2), 21582440241255176.
- Gao, F. , Xu, C. , Lv, Q. , Zhao, Y. , & Han, L. (2024). Parent-child communication and educational anxiety: a longitudinal analysis based on the common fate model. *BMC psychology*, 12(1), 594.
- Huang, Q. (2024). A Review on the Impact of Family Factors on Adolescence's Anxiety. *Lecture Notes in Education Psychology and Public Media*, 56, 152-156.
- Jang, H. , & Pak, S. (2017). Perfectionism and High School Adjustment: Self-Directed Learning Strategies as a Mediator. *Journal of Asia Pacific Counseling*, 7(1).

- Jerrim, J. (2023). Test anxiety: Is it associated with performance in high-stakes examinations?. *Oxford Review of Education*, 49(3), 321-341.
- Khan, M, Ilyas, M, Abro, P & Ahmed, N. (2024). Exploring the Factors of Anxiety Affecting Students' Academic performance: A Study of Higher Education Institution of Larkana. *Voyage Journal of Educational Studies*, 4(1): 68-82.
- Mastrotheodoros, S. , Van der Graaff, J. , Deković, M. , Meeus, W. H. , & Branje, S. (2020). Parent–adolescent conflict across adolescence: Trajectories of informant discrepancies and associations with personality types. *Journal of youth and Adolescence*, 49, 119-135.
- Nabilah, L. , & Maknun, L. L. (2024). The Relationship between Parental Communication Patterns and Elementary School Students' Learning Discipline. *Jurnal Ilmu Pendidikan Dasar Indonesia*, 3(4), 210-220.
- Nur, S. , & Abduh, A. (2023). Students' learning styles in blended English learning in an Indonesian private school. *Journal of Language Learning and Assessment*, 26-43.
- Overholser, J. , & Dimaggio, G. (2020). Struggling with perfectionism: When good enough is not good enough. *Journal of Clinical Psychology*, 76(11), 2019-2027.
- Parveen, A. , & Jan, S. (2024). Parent-child conflict: A risk factor for substance abuse among adolescents. *Education Mind*, 3(1), 19-30.
- Rask, C. U. , Duholm, C. S. , Poulsen, C. M. , Rimvall, M. K. , & Wright, K. D. (2024). Annual Research Review: Health anxiety in children and adolescents—developmental aspects and cross-generational influences. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 65(4), 413-430.
- Sage, R. (2024). Supporting Successful Multicultural Societies Education Is Key to National Progress. *Journal of Current Social and Political Issues*, 2(1): 48-59.
- Santesteban-Echarri, O. , Hernández-Arroyo, L. , Rice, S. M. , Güerre-Lobera, M. J. , Serrano-Villar, M. , Espín-Jaime, J. C. , & Jiménez-Arriero, M. Á. (2018). Adapting the brief coping cat for children with anxiety to a group setting in the Spanish public mental health system: A hybrid effectiveness-implementation pilot study. *Journal of Child and Family Studies*, 27, 3300-3315.

Shin, J. , Lee, H. J. , Park, H. , Hong, Y. , Song, Y. K. , Yoon, D. U. , & Oh, S. (2023). Perfectionism, test anxiety, and neuroticism determines high academic performance: a cross-sectional study. *BMC psychology*, *11*(1), 410.

Simpson, E. G. , Lincoln, C. R. , & Ohannessian, C. M. (2020). Does adolescent anxiety moderate the relationship between adolescent–parent communication and adolescent coping?. *Journal of Child and Family Studies*, *29*, 237-249.

Sree Nidhi, S. K & Tay, CH. (2017). Styles of learning based on the research of fernald, Keller, Orton, Gillingham, Stillman, Montessori and Neil D Fleming. *International Journal for Innovative Research in Multidisciplinary Field*. 3, (4), 2455-2472.

Toyama, M. & Yamazki, Y (2020). The Relationship between learning style and anxiety among Japanese undergraduates, *2*(9): 138_142.

Workye, R. , Shephard, A. , Alexander, S. M. , Cribbie, R. A. , Flett, G. L. , & Mackinnon, S. P. (2023). Perfectionism, anxiety sensitivity, and negative reactions following a failed statistics test: A vulnerability–stress model. *Scholarship of Teaching and Learning in Psychology*.

Developing a causal model of communication patterns and perfectionism on test anxiety with the mediating role of learning styles

Mohamad Reza Sarve Hoveida¹, Mokhtar Arefi^{2*}, Mahmoud Goudarzi³, Omid Moradi⁴

Abstract

The present study aimed to investigate the development of a causal model of communication patterns and perfectionism on test anxiety with the mediating role of learning styles among students. The descriptive correlational research method was structural equation modeling. The statistical population included all male first-year high school students in Kermanshah in the academic year 2022-2023 (6578 people), of which 338 were selected using multi-stage cluster sampling. The research tools included the questionnaires of Koerner and Fitner Patrick's family communication patterns (1990), Najarian et al.'s perfectionism (1378), Abolghasemi et al.'s test anxiety (1375), and Kolb's learning styles (2005). Data analysis was performed using Pearson correlation method, structural modeling, partial least squares (PLS) algorithm and software (SPSS) and was analyzed at a significance level of 0.05.

The findings showed that family communication patterns have a positive and significant effect ($p < 0.001$; $\beta = 0.310$) and perfectionism has a negative and significant effect ($p < 0.001$; $\beta = -0.257$) on learning style. Also, family communication patterns have a negative and significant effect on test anxiety ($p < 0.001$; $\beta = -0.198$), perfectionism on test anxiety ($p < 0.001$; $\beta = 0.682$), and learning style on test anxiety ($p < 0.001$; $\beta = -0.229$). Also, the results showed that the indirect effect of the variable of family communication patterns on test anxiety through learning style was equal to ($p < 0.001$; $\beta = 0.211$) and the indirect effect of perfectionism on test anxiety through learning style was equal to ($p < 0.001$; $\beta = 0.215$).

Based on the research findings, it can be said that communication patterns, perfectionism, and learning styles play a key role in predicting students' test anxiety, and it seems necessary for counseling and psychotherapy centers to pay more attention to these variables in predicting students' test anxiety.

Keywords: Test anxiety, parental perfectionism, family communication patterns, learning styles.

-
1. PhD, Student, Department of Counseling, Sanandaj Branch, Islamic Azad University, Sanandaj, Iran.
 2. Associate Professor, Department of Psychology, Kermanshah Branch, Islamic Azad University, Kermanshah, Iran.
 - * Corresponding author: arefi.2020@iau.ac.ir
 3. Associate Professor, Department of Counseling, Sanandaj Branch, Islamic Azad University, Sanandaj, Iran.
 4. Associate Professor, Department of Counseling, Sanandaj Branch, Islamic Azad University, Sanandaj, Iran.